

**Аналіз опитування щодо проблем, з якими стикаються в
роботі інспектори державної служби охорони
Природно-заповідного фонду України**

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

**Період проведення дослідження: 07- 11.2021 р.
Виконавці: Стрямець Наталія, Карабчук Дмитро**

м. Львів - 2021

Звіт підготовлено ГО “ЛіС” у рамках проекту “Боротьба із незаконними рубками в Україні” за підтримки відділу міжнародних програм Лісової Служби США.

Результати, тлумачення і висновки цієї публікації в жодному разі не можуть трактуватись як такі, що відображають повну картину стану справ у всіх природоохоронних установах досліджуваного регіону та погляди громадської організації “Лісові ініціативи і суспільство”.

Висловлені думки не обов'язково співпадають з точкою зору всіх виконавців, партнерів і організацій, які підтримують реалізацію цього проекту.

Матеріали публікації захищені авторським правом. Представлений текст офіційно не був відредагований. Копіювання та передача частин цієї роботи без дозволу може бути порушенням чинного законодавства.

Для цитування: Стрянець Н., Карабчук Д. Аналіз опитування щодо проблем, з якими стикаються в роботі інспектори державної служби охорони Природно-заповідного фонду України. Аналітичний звіт. ГО “ЛіС”, Львів, 2021

ЗМІСТ

Аннотація	4
Вступ	5
Методика дослідження	6
Результати дослідження	7
Аналіз результатів	19
Висновки та рекомендації	23
Додаток 1. Анкета опитування щодо проблем з якими стикаються в роботі інспектори з охорони ПЗФ	25
Додаток 2. Проект орієнтовного тренінгу для інспекторів відділу державної служби охорони природно заповідного фонду України	27

Анотація

З метою покращення охорони лісів на території природно-заповідного фонду України громадська організація “Лісові ініціативи і суспільство” здійснила аналітичне дослідження щодо виявлення проблем, із якими стикаються інспектори під час патрулювання та здійснення своїх посадових обов’язків щодо охорони. Дослідження здійснювалось методом добровільно-вибіркового опитування працівників державної служби охорони природоохоронних установ. В опитуванні взяли участь 118 працівників державної служби охорони.

Серед основних порушень заповідного режиму із якими доводиться зустрічатись працівникам виявились: сміття, джипінг та квадроцикли, відпочинок у недозволених місцях. Проте тільки 7 інспекторів виписують штрафи. Цікаво, що ні браконьєрство, ні знищення Червонокнижних видів не належать до основних проблем ПЗФ на думку інспекторів. 92% опитаних інспекторів або рідко, або практично ніколи не співпрацюють з правоохоронними органами. 56% практично ніколи або дуже рідко складають протокол порушення. 38% інспекторів скаржаться, що дуже часто і часто порушники не визнають авторитету інспекторів.

У результаті дослідження також було виокремлено чотири групи проблем із якими доводиться мати справу природоохоронцям, а саме: матеріальні, психологічні, інституційні, природні. Їх аналіз дає можливість сформулювати орієнтовний перелік тем, на які варто підготувати та здійснити тренінгові заходи для працівників служби державної охорони природоохоронних установ.

Вступ

Служба державної охорони природно-заповідного фонду України повинна діяти у межах Закону України “Про природно заповідний фонд України”. Стаття 61 цього Закону наділяє інспекторів державної охорони природно-заповідного фонду певними правами і обов'язками, а саме:

«Стаття 61. Склад і повноваження служби державної охорони природно-заповідного фонду України.

Служба державної охорони природно-заповідного фонду України має статус правоохоронного органу. Порядок діяльності служби державної охорони природно-заповідного фонду України, а також перелік підрозділів і посад працівників, які входять до її складу, визначаються Кабінетом Міністрів України. Служби державної охорони на місцях очолюють керівники адміністрацій територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України мають право:

- *вимагати від громадян і службових осіб пояснення у зв'язку з порушенням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон;*
- *перевіряти у громадян і службових осіб посвідчення на право перебування, використання природних ресурсів та здійснення іншої діяльності в межах відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду;*
- *доставляти порушників установленого режиму з метою з'ясування особи;*
- *складати протоколи про порушення вимог законодавства, надсилати їх відповідним органам для притягнення винних осіб до відповідальності;*
- *вилучати у порушників предмети та знаряддя незаконного використання природних ресурсів, транспортні засоби, відповідні документи;*
- *проводити особистий огляд осіб, речей, транспортних засобів та перевірку знарядь і продукції одержаної в результаті природокористування;*
- *безперешкодно відвідувати підприємства, установи, організації, судна та інші транспортні засоби в межах відповідних територій, об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон для перевірки дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища та природно-заповідний фонд;*

- вносити пропозиції до відповідних державних органів про припинення, зупинення чи обмеження будь-якої діяльності, що порушує вимоги законодавства про природно-заповідний фонд, давати обов'язкові для виконання приписи з метою усунення порушень, виявлених у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України під час виконання службових обов'язків мають право на носіння форми встановленого зразка, табельної зброї та інших спеціальних засобів відповідно до законодавства України.

Законодавством України забезпечується правовий і соціальний захист посадових осіб служби державної охорони та інших служб, що здійснюють охорону територій та об'єктів природно-заповідного фонду.»

Тобто, згідно із законом інспектори мають право на виписування штрафів, перевірку транспортних засобів, а також і на носіння зброї. Та чи знають і вміють інспектори застосовувати свої права та обов'язки, та з якими проблемами стикаються вони під час роботи?

Методика дослідження

Дослідження проблеми здійснювалось за допомогою добровільного вибіркового онлайн та офлайн опитування інспектори служби охорони природно-заповідних територій для чого було розроблено відповідну анкету (див. додаток 1).

Основною метою аналітичного дослідження було виявити та сформулювати основні групи проблем, з якими стикаються інспектори служби охорони природно-заповідних територій (ПЗФ). На підставі отриманих результатів планується сформувати тренінг для інспекторів державної служби охорони, щоб покращити ефективність їх охорони.

Загалом проаналізовано 118 анкет. За допомогою онлайн опитування отримано тільки 15 відповідей. Решту 103 анкети заповнювались персонально працівниками установ на розпечатаних бланках.

Опрацювання відповідей здійснювалось за допомогою ПЗ “Microsoft Excel”, у результаті отримано графіки, які ілюструють частоту зустрічей опитаних працівників із заданим переліком питань до кожного питання.

Результати дослідження

Результати опитувань у діаграмах:

Рис. 1. Фіксування порушення заповідного режиму

2. ЧИ ЧАСТО МЕЖІ ЗАПОВІДНИХ ОБ'ЄКТІВ НЕ ВСТАНОВЛЕНО?

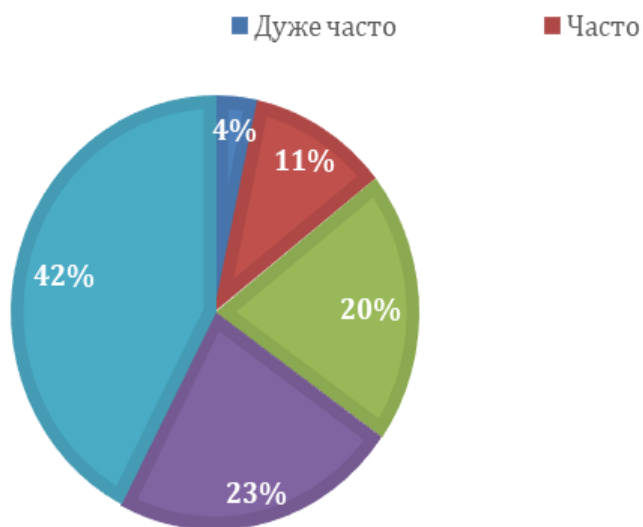

Рис. 2. Встановлені чи ні межі заповідних об'єктів

3. ЧИ ЧАСТО ВИ ОФОРМЛЮЄТЕ ПОПЕРЕДЖЕННЯ, ПРОТОКОЛИ, ПРИПИСИ?

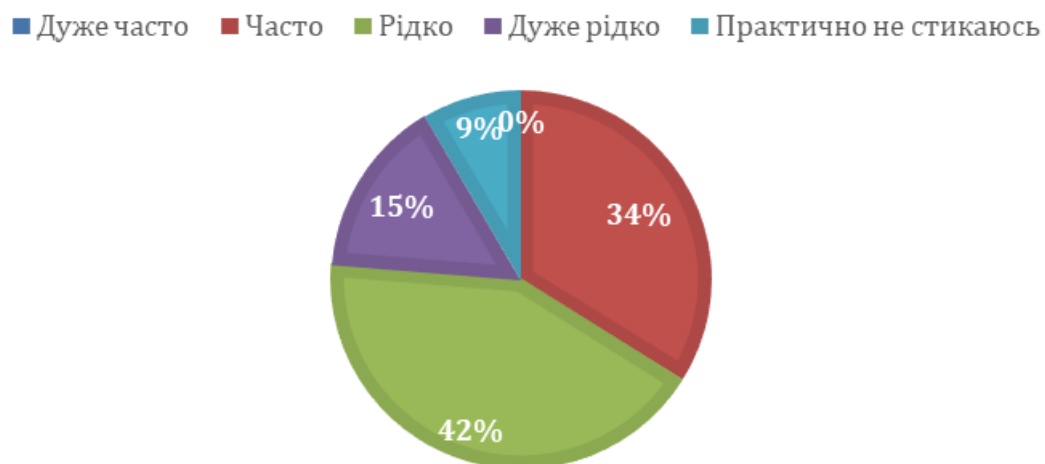

Рис. 3. Частота оформлення попередження, протоколи, приписи

4. ЧИ ЧАСТО ВІДПОЧИВАЮТЬ У НЕДОЗВОЛЕНИХ МІСЦЯХ?

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюсь

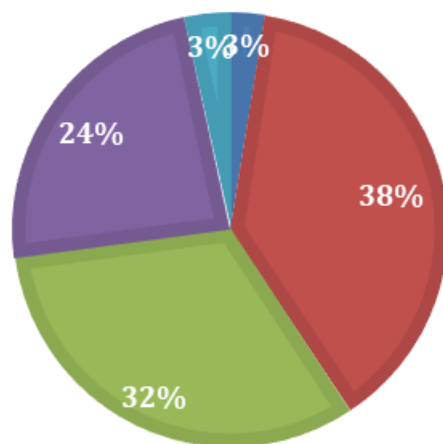

Рис. 4. Частота відпочинку у недозволених місцях

5. ЧИ ЧАСТО ПОРУШНИКИ НЕ ТАКТОВНО ВІДПОВІДАЮТЬ ТА АГРЕСИВНО ПОВОДЯТЬСЯ?

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюсь

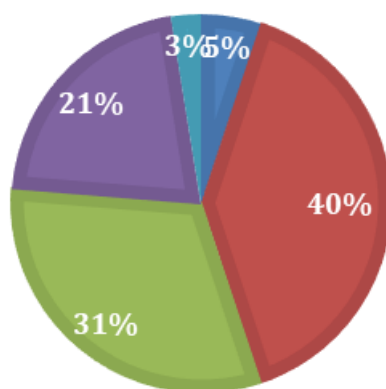

Рис. 5. Наскільки часто нетактовно відповідають та агресивно поведуться порушники

6. ЧИ ЧАСТО ПОРУШНИКИ НЕ ЗНАЮТЬ ЩО ПОРУШУЮТЬ ЗАКОН ТА НЕ РОЗУМІЮТЬ СВОЄЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ?

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюся

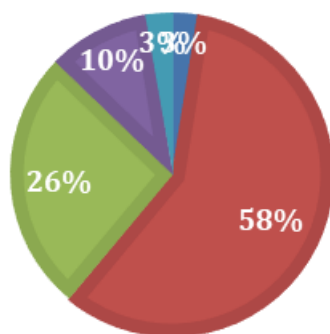

Рис. 6. Наскільки часто порушники не знають, що порушують закон, та не розуміють своєї відповідальності

7.1.ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: НЕЗАКОННІ РУБКИ

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюся

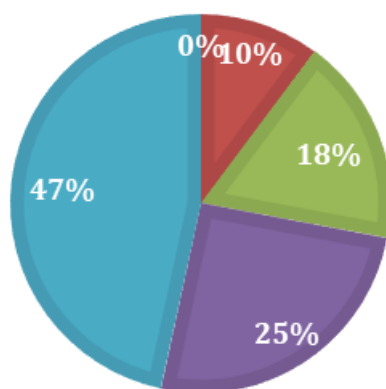

Рис. 7.1. Виявлення незаконних рубок

7.2.ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: ДЖИПІНГ

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюся

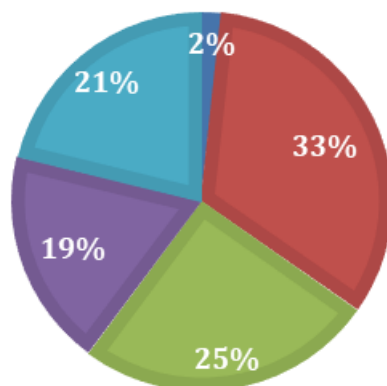

Рис. 7.2. Виявлення джипінгу

7.3. ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: КВАДРОЦИКЛИ ТА ІНША АВТОТЕХНІКА

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюся

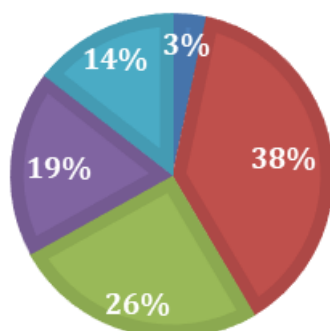

Рис. 7.3. Виявлення квадроциклів та іншої автотехніки

7.4. ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: СМІТТЯ

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюся

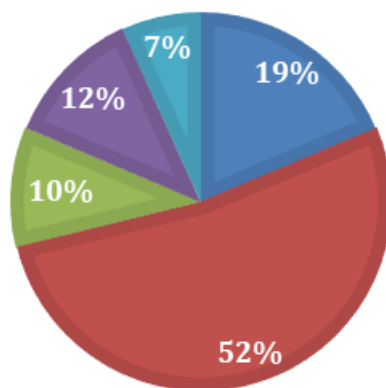

Рис. 7.4. Виявлення сміття

7.5. ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: БРАКОНЬЄРСТВО

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюся

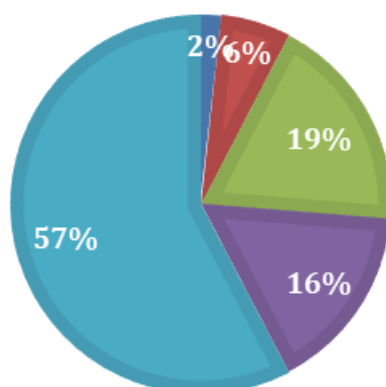

Рис. 7.5. Виявлення браконьєрства

7.6. ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: ПАСТКИ НА ТВАРИН

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюся

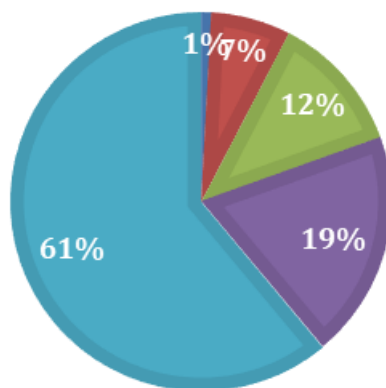

Рис. 7.6. Виявлення пасток на тварин

7.7. ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: РИБАЛЬСТВО ЗАБОРОНЕНИМ ПРИЛАДДЯМ У ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюся

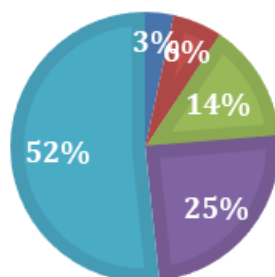

Рис. 7.7. Виявлення рибальства забороненим приладдям у заборонений час

7.8. ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: ЗНИЩЕННЯ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ РОСЛИН

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюсь

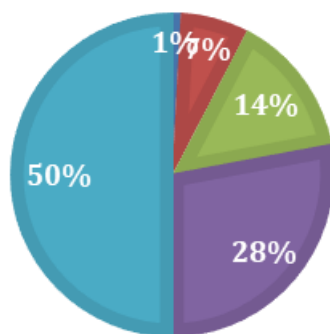

Рис. 7.8. Виявлення знищення Червонокнижних видів рослин

7.9. ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: ЗНИЩЕННЯ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ ТВАРИН

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюсь

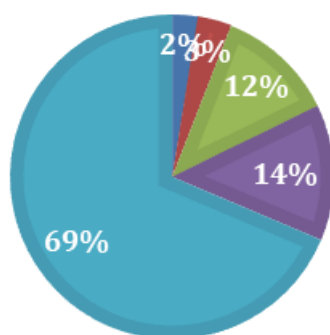

Рис. 7.9. Виявлення знищення Червонокнижних видів тварин

7.10. ЯК ЧАСТО ВИ СТИКАЄТЕСЬ З ТАКИМИ ПОРУШЕННЯМИ РЕЖИМУ ЗАПОВІДНОСТІ: САМОЗАХОПЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюсь

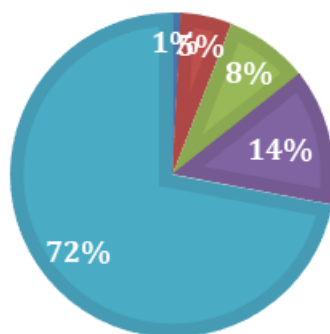

Рис. 7.10. Виявлення самозахоплення земель

8. ЧИ ЧАСТО ПОРУШНИКИ НЕ ВИЗНАЮТЬ АВТОРИТЕТУ ІНСПЕКТОРІВ?

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюсь

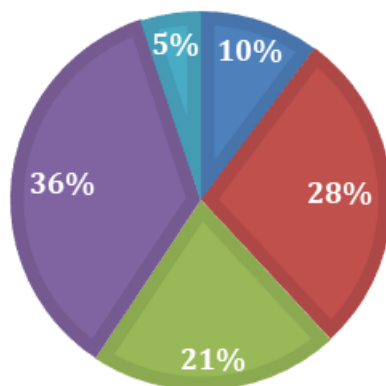

Рис. 8. Чи часто порушники не визнають авторитету інспекторів

Рис. 9. Чи часто ведеться роз'яснювальна робота з місцевим населенням щодо охорони природи

Рис. 10. Чи часто порушники надають свої документи

11. ЧИ ЧАСТО СКЛАДАЄТЕ ПРОТОКОЛ ПОРУШЕННЯ?

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюсь

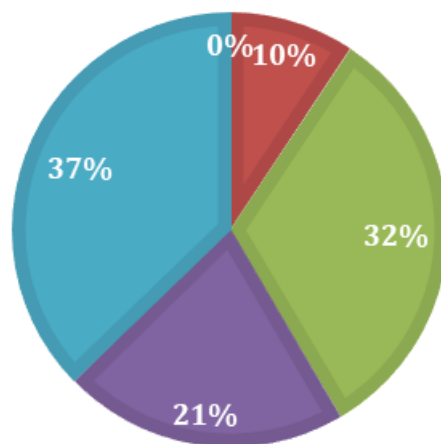

Рис. 11. Чи часто складаються протокол порушення

12. ЧИ ЧАСТО СПІВПРАЦЮЄТЕ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ?

■ Дуже часто ■ Часто ■ Рідко ■ Дуже рідко ■ Практично не стикаюсь

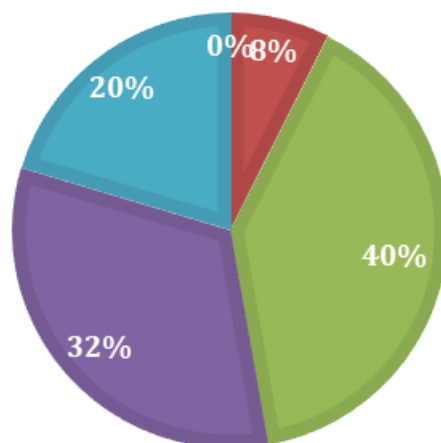

Рис. 12. Чи часто співпрацюють з правоохоронними органами

Рис. 13. Чи часто виписують штрафи

Аналіз результатів

Результати опитування показують декілька проблем. По перше, це не визнання порушниками авторитету інспекторів, що пов'язане з небажанням співпрацювати з правоохоронними органами. По друге, це невиявлення браконьєрства та загалом порушень заповідного режиму. Це свідчить про кілька глибших проблем - зазвичай території ядрових зон нац парків та заповідників не позначено межовими знаками, тобто ні інспектори, ні місцеві жителі не знають, що на цій території не можна ні збирати грибів і ягід, ні зривати квіти і так далі. А також не виявлення порушень, а особливо браконьєрства, свідчить, що або немає браконьєрів, або служба охорони працює погано. 56 інспекторів практично ніколи не виписують штрафи, це 48% інспекторів. Це свідчить, що механізм виписування штрафів не є дієвим та зовсім не працює.

59 інспекторів не виявляють часто порушення заповідного режиму. Сміття (84 опитаних), джипінг (70 опитаних інспекторів), квадроциклів та інша автотехніки (75 опитаних інспекторів) виявляли на територіях ПЗФ. Проте ні браконьєрству, ні заготівля Червонокнижних видів рослин і тварин, ні рибальство забороненим приладдям у заборонений час, ні самозахоплення земель не були названі частими проблемами на територіях ПЗФ. Тільки 12 інспекторів часто зустрічають незаконні рубки у лісах, що належать заповідному фонду, і тільки 7 інспекторів виписують штрафи часто.

102 інспектори часто і дуже часто проводять роз'яснювальну роботу з місцевим населенням.

Аналіз результатів опитування показує, що основні проблеми, з якими стикаються інспектори ПЗФ, є наступними:

1. Матеріальні

- a. Низька заробітна плата.
- b. Відсутність матеріально-технічного забезпечення.
- c. Недостатньо спецтехніки, обладнання.
- d. Не знаходження пасток.

2. Психологічні

- a. Неповага порушників, які не визнають авторитету інспекторів.
- b. Погрози здоров'ю і життю.
- c. Дрібне хуліганство.
- d. Відмова надавати посвідчення особи.
- e. Агресивність браконьєрів.

3. Інституційні

- a. Проблеми з правоохоронними органами (не бажання співпрацювати, повільність роботи правоохоронців і тд).
- b. Відсутність законодавства для працівників служби охорони. Працівники СДО ПЗФ не мають права зупиняти транспортні, плавзасоби та проводити відео та фотозйомку фактів правопорушень, як доказів.
- c. Суми штрафів незначні. Не можна нараховувати збитки, нанесені території ПЗФ.
- d. Корупція у лавах поліції і співпраця з браконьєрами.
- e. «Безправність» працівників служби охорони.

4. Природні

- a. Робота у складних погодних умовах.
- b. Робота вночі.
- c. Важкодоступні місця.
- d. Незнання Червонокнижних видів рослин і тварин.

Таблиця 1. Основні проблеми зазначені у анкеті респондентами

Основні проблеми, з якими стикаються інспектори державної служби охорони	Наведіть приклад складної ситуації під час виконання службових обов'язків
Формальне виконання своїх функцій інспекторами з охорони ПЗФ, участь інспекторів в незаконних рубках, поліція, яка є дахом при порушенні природоохоронного законодавства, інспектори ДЕІ, які формально підходять до проведення перевірок.	Напади місцевого населення, перешкоджання проведенню перевірок з боку лісокористувачів.
Охорона місць гніздування червонокнижних птахів та проживання звірів.	Дрібне хуліганство. Злісна непокора. Погроза життю.
Матеріальне забезпечення. Технічне забезпечення.	Часто виникає ситуація, коли в період "тиші" приватні заклади, які межують безпосередньо з територією об'єкта ПЗФ, влаштовують феєрверк. Яким чином припинити чи попередити подібні заходи? Виклик поліції, як правило, не ефективний, адже феєрверк-шоу триває 2-3 хв.
Смішні штрафи. Ігнорування судами вимог природоохоронного законодавства.	Як встановити особу порушника? Відповідно до чинного законодавства необхідно доставити дану особу до місцевої ради (сільської) для встановлення особи! Однак, хто в 3 ночі буде в сільській раді цим займатися? Яким чином доставити? Поліція може їхати і три години!

Малі зарплати, недостатньо спецтехніки, обладнання, недосконале законодавство.	Погрози, недостатня комунікація з правоохоронними органами.
Рівень матеріально-технічного забезпечення СДО установ ПЗФ.	Корумпована правоохоронна система (кримінальні справи порушені відносно встановлених осіб, які були затримані на місці скоєння злочину, тривають роками та не передаються до суду).
Працівники СДО ПЗФ не мають права зупиняти транспортні, плавзасоби та проводити відео та фотозйомку фактів правопорушень, як доказів. Нараховувати збитки нанесені території ПЗФ.	Одна з проблем - відсутність фінансування.
Не належне матеріально-технічне забезпечення служби охорони.	Ситуації типові - порушники для складання протоколу мають показати документи, яких у більшості випадків вони не мають, або не хочуть показати.
Очевидно, відсутність транспортування.	
Інспектори просто безправні. Місцеве населення можна тільки просити не ходити в ліс, не рубати дрова і т.п. Якщо застосовувати методи штрафу, починається натуральна помста, можуть зрізати і залишити великі дерева, імітуючи самовільну рубку.	

Висновки та рекомендації

Сміття, джипінг та квадроцикли, відпочинок у недозволених місцях названі інспекторами, як основні порушення заповідного режиму. Цікаво, що ні браконьєрство, ні знищення Червонокнижних видів не належать до основних проблем ПЗФ на думку інспекторів. 72% опитаних інспекторів не виявляли самозахоплення земель ПЗФ.

86% інспекторів часто проводять роз'яснювальну роботу з місцевими жителями. Проте тільки 7 інспекторів виписують штрафи.

92% опитаних інспекторів або рідко, або практично ніколи не співпрацюють з правоохоронними органами. 56% практично ніколи або дуже рідко складають протокол про порушення. 38% інспекторів скаржаться, що дуже часто і часто порушники не визнають авторитету інспекторів.

Для більш ефективної роботи базуючись на результатах опитування ми виділили наступні рекомендації:

1. Необхідне покращення матеріальної бази та технічного забезпечення. Щоб досягти такої мети, необхідно активно брати участь у різноманітних проєктах та фандрайзингу.
2. Для покращенню іміджу працівників державної служби охорони ПЗФ необхідно проводити роз'яснювальну роботу з населенням, пропагувати охорону природи та пояснювати важливість роботи державної служби охорони ПЗФ.
3. Для працівників державної служби охорони ПЗФ необхідно провести тренінги з розвитку комунікації та правильної поведінки у стресових ситуаціях, навчити чітко та впевнено розмовляти з правопорушниками.
4. Необхідно налагодити співпрацю з правоохоронними органами на рівні адміністрації установ ПЗФ, а також на рівні інспекторів. Можливо підписати угоди про співпрацю.
5. Для поліпшення ефективності роботи державної служби охорони ПЗФ в питаннях боротьби з порушниками заповідного режиму територій, необхідно працівникам державної служби (директор, головний природознавець, начальник служби охорони) надати права – державного

екологічного інспектора. Це дасть можливість відразу прісікти правопорушення на місці, накладати штрафні санкції на порушників природоохоронного законодавства та контролювати відшкодування нанесених збитків ПЗФ.

6. Збільшити суми штрафів, а також ініціювати можливість нараховувати штрафи на користь установи ПЗФ для покращення матеріально-технічної бази.

Необхідно опрацювати та здійснити тренінги для працівників служби державної охорони з метою навчання та практикування повсякденної роботи інспекторів.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про природно заповідний фонд України”, від 16 червня 1992 року , зі змінами від 27 травня 2021 року.

Додаток 1. Анкета опитування щодо проблем з якими стикаються в роботі інспектори з охорони ПЗФ

Навпроти питання у конкретній клітинці, у залежності від частоти використання, слід поставити ОДНУ відмітку. Анкета анонімна.

Дайте відповідь на наступні запитання	Дуже часто	Часто	Рідко	Дуже рідко	Практично не стикаюсь
1. Чи часто Ви фіксуєте порушення заповідного режиму?					
2. Чи часто межі заповідних об'єктів не встановлено?					
3. Чи часто Ви оформлюєте попередження, протоколи, приписи?					
4. Чи часто відпочивають у недозволених місцях?					
5. Чи часто порушники не тактовно відповідають та агресивно поведуться?					
6. Чи часто порушники не знають, що порушують закон та не розуміють своєї відповідальності?					
7. Як часто Ви стикаєтесь з такими порушеннями режиму заповідності					
● Незаконні рубки					
● Джипінг					
● Квадроцикли та інша автотехніка					
● Сміття					
● Браконьєрство					
● Пастки на тварин					
● Рибальство забороненим приладдям у заборонений час					

● Знищення Червонокнижних видів рослин					
● Знищення Червонокнижних видів тварин					
● Самозахоплення земель					
8. Чи часто порушники не визнають авторитету інспекторів?					
9. Як часто ведете роз'яснювальну роботу з місцевим населенням щодо охорони природи?					
10. Протокол вимагає документів порушника, чи часто порушники надають свої документи?					
11. Чи часто складаєте протокол порушення?					
12. Чи часто співпрацюєте з правоохоронними органами?					
13. Чи часто виписуєте штрафи?					
14. Перерахуйте інші проблеми, які тут не враховані (відповідь продовжте з іншого боку аркуша)					
15. Наведіть приклад складної ситуації під час виконання службових обов'язків (відповідь продовжте з іншого боку аркуша)					

Додаток 2. Проект орієнтовного тренінгу для інспекторів відділу державної служби охорони природно заповідного фонду України

Тренінг для інспекторів відділу державної служби охорони для ознайомлення з законодавством, біорізноманіттям та способами захисту природно заповідного фонду.

Мета тренінгу: надати практичні знання щодо особливостей охорони природи та теоретичні знання щодо біорізноманіття, охорони вразливих видів та виявлення порушень режиму заповідності.

Тренінг розраховано на 5 робочих днів, що включає 2 дні теоретичної частини де будуть роз'яснені основні положення, права та обов'язки служби охорони, види та типи природно заповідного фонду (ПЗФ), новітні методи виявлення незаконних рубок, боротьби з бракон'єрами та порушниками заповідного режиму, а також 2 дні практичних занять де будуть розібрані основні ситуації при охороні природно заповідних установ (ПЗУ), комунікаційні стратегії та навички «позитивної» комунікації.

Останній день підсумковий – екзамен що включає усну (практичний приклад) та письмову (тест) складову та видача сертифікатів про проходження тренінгу.

Цей тренінг повинен надати можливість працівнику отримати **базовий рівень знань** щодо необхідних дій під час патрулювання (охорони) території установи ПЗФ. Усі інші тематики (наукову, адміністративну і т.п) тут не охоплено.

Передбачається, що учасник тренінгу заздалегідь підготується і вивчить основні права і обов'язки, ознайомиться із особливостями положення про установу ПЗФ де працює, з іншими нормативно-правовими актами, включаючи ЧКУ та іншою важливою документацією і літературою до моменту початку тренінгу.

Теоретична частина - 2 дні

День 1

1. Реєстрація учасників
2. Вступ до тренінгу. Пояснення необхідності та мети тренінгу.
3. *Лекція 1.* Біорізноманіття – для чого його охороняти? Червонокнижні види.
4. *Лекція 2.* Природоохоронні установи України - типи, види і різниця в охороні (на основі інформації із Закону про ПЗФ).
5. *Лекція 3.* Основні законодавчо нормативні акти про які необхідно знати і вміти їх використовувати/застосовувати їх положення (закон про ПЗФ, Положення про установу ПЗФ, Положення Кабміну Про службу державної охорони природно-заповідного фонду України, Червону книгу України, КУПАП, ККУ та інші).
6. *Перерва на обід*
7. *Лекція 3.* продовження
8. *Лекція 4.* Права та обов'язки інспекторів охорони ПЗФ. Службова субординація.
9. *Лекція 5.* Права та обов'язки відвідувачів. Відвідувач - клієнт, який потребує підтримки і допомоги (сервісу).
10. *Лекція 6.* Кращі приклади роботи служби охорони за кордону на прикладі Європейських країн та США.

День 2

1. Реєстрація учасників
2. *Лекція 7.* Правове регулювання порушень режиму територій та об'єктів ПЗФ- законодавство, правовий режим земель ПЗФ.
3. *Лекція 8.* Порушення заповідності в природно заповідних установах – виявлення, види та наслідки
4. *Лекція 9.* Види правопорушень, які найбільше зустрічаються на території установи ПЗФ, їх документування і протоколювання.
5. *Перерва на обід*
6. *Лекція 10.* Обчислення розміру відшкодування збитків завданих внаслідок порушення природоохоронного законодавства.
11. *Лекція 11.* Незаконні рубки- новітні методи виявлення та боротьби
7. *Лекція 12.* Застосування інструментів для моніторингу ситуації на території ПЗФ установи (у т.ч. SMART системи, мобільного телефона, фото і відеопастки, квадрокоптера тощо)
8. *Лекція 13.* Ефективна комунікація – як правильно комунікувати з відвідувачами, порушниками та представниками правоохоронних органів.

Практична частина - 2 дні

(показ прикладу експертом і його повторення учасниками)

День 3

1. Реєстрація учасників
2. Психологія та комунікація. Рольові ігри з залученням всіх учасників: Ввічливий сервіс. Як зустрічати і ввічливо спілкуватися із відвідувачем на території ПЗФ установи.
3. Охорона ПЗФ. Застосування інструментів для моніторингу ситуації на території ПЗФ установи (у т.ч. SMART системи, мобільного телефона, фото і відеопастки, квадрокоптера тощо).
4. Як складати та оформляти протоколи на правопорушників.
Використання справочника природоохоронця (необхідно розробити), що описує правопорушення та ступінь покарання (дисциплінарна, адміністративна, цивільна, та кримінальна відповідальність).
Використання справочника про червонокнижні види – онлайн та в кишені (для інспекторів необхідно розробити список і фото видів що є в конкретному ПЗУ та види що потребують охорони). Рольові ігри з правопорушниками. Заповнення протоколу під час виявлення правопорушення.
5. *Перерва на обід*
6. Продовження

День 4

1. Реєстрація учасників
2. Демонстрація типів та видів пасток, та інших незаконних засобів і знарядь браконьєрства. Залучення всіх учасників до обговорення та обміну досвідом.
3. Долучення фото та відеофіксації порушень до протоколу про правопорушення - як це робити законно?
4. *Перерва на обід*
5. Як поводитись під час складання адміністративного протоколу про порушення у ситуації:
 - якщо все гаразд,
 - якщо відвідувач відмовляється надавати документи і визнавати провину,
 - якщо відвідувач агресивно налаштований вербально,
 - якщо відвідувач агресивно налаштований фізично,
 - якщо порушником виявилась знайома вам людина
 - якщо порушник відмовляється показувати авто та речіРоз'яснення та рольові ігри.
6. Як поводитись коли ви стали свідком кримінального правопорушення.
7. Що робити з трофеями браконьєрів та секвестрованої деревини.

День 5 - Підсумковий тест

1. Письмовий тест на знання законодавства
2. *Перерва на обід*
3. Практична поведінкова вправа із відвідувачами (1) і оформлення протоколу про правопорушення (2).
4. Видача сертифікатів і нагородження найактивніших учасників